

G 2054

van Stikker

foto Btz Nr. 33913

MEMORANDUM VOOR DE MINISTERRAAD

(Unie bespr.)

f 27
12/1950

Zoals ik in de Ministerraad van 23 December reeds heb uiteengezet beschouw ik het voorstel inzake het Nieuw Guinea probleem, dat dezer dagen aan het seniorenconvent en aan de Commissie voor Uniezaken en daarna aan de Indonesische delegatie zal worden voorgelegd niet als een voorstel, waarvoor ik de verantwoordelijkheid kan aanvaarden.

Dit voorstel houdt in: overdracht van de souvereiniteit over Nieuw Guinea aan de Unie met behoud van het Nederlands bewind; indien Indonesie dit zou verwerpen zouden wij onze bereidheid uiten om goede diensten van de UNCI te vragen.

Er zijn verschillende overwegingen waarom ik mij niet met dit voorstel kan verenigen:

1. Het zal naar mijn inzicht onaanvaardbaar zijn voor Indonesie, omdat de overdracht aan de Unie betekent dat zij slechts de helft van de souvereiniteit zal krijgen in plaats van de volledige, terwijl bij gebrek aan overeenstemming hetgeen te verwachten is, de souvereiniteit niet kan worden uitgeoefend. Het Indonesische prestige zal niet kunnen verdragen dat de uitoefening van het bewind en dus het feitelijke gezag bij Nederland blijft, zoals uiteraard naar buiten zal blijken.

Het inschakelen van de UNCI in de tegenwoordige samenstelling zal in de Indonesische gedachtengang onaanvaardbaar zijn, daar Indonesie bij voorbaat weet de stemmen van Australie en België tegen zich te zullen hebben.

2. Uit besprekingen met enkele leden van de 1e en 2e kamerfracties van de VVD is voor mij de zekerheid ontstaan dat deze fracties tegen dit voorstel zullen stemmen. Daarnaast is het vrijwel zeker dat de eerste kamerfractie van de CHU in zijn geheel en de tweede kamerfractie gedeeltelijk zich tegen het voorstel zal keren, waardoor de verkrijging van een 2/3 meerderheid illusoir wordt.

De redenering dat een voorstel in dezen zin geen 2/3 meerderheid in de Kamers van node heeft, moge juridisch zeer wel te verdedigen zijn, het huidige kabinet dat daaromtrent positieve toezeggingen deed, kan van dit middel fatsoenshalve geen gebruik maken.

3. De bezwaren van de VVD en CHU zijn ten deele principieel doch ongetwijfeld weegt ook zeer zwaar de praktische overweging dat een gedeelde souvereiniteit er bij gebrek aan overeenstemming toe leidt dat geen enkele beslissing kan worden genomen, waardoor elke bewindvoering tenslotte onmogelijk wordt en een onoplosbare impasse ontstaat.
4. Naar mijn overtuiging mag dit Kabinet, dat misschien een beperkte of gehele overdracht van de souvereiniteit in het vorig jaar binnen het kader van de RTC had kunnen doen aannemelijk maken, thans na het positieve standpunt dat het innam geen beperkte overdracht voor zijn rekening nemen.

Het vertrouwen in verklaringen van de regering dat reeds aangetast is door verschillende wijzigingen welke in het beleid moesten worden aangebracht, zou een onherstelbare schok krijgen.

5. Indien een gehele of beperkte overdracht van souvereiniteit noodzakelijk mocht zijn, welke desnoods met een enkelvoudige meerderheid zou kunnen worden bereikt, dan is dit alleen mogelijk voor een nieuw kabinet, dat niet gebonden is aan de uitspraken, die de huidige regering heeft moeten doen.
6. Internationaal gezien zal het voorstel naar mijn inzicht niet de minste steun verkrijgen. De vele pogingen om internationaal begrip te wekken voor onze positie op Nieuw Guinea hebben slechts teleurstellingen opgeleverd. Zelfs van onze vrienden is geen steun te verwachten zoals uit een laatste persoonlijke interventie bij Acheson en Bevin in de vorige week overtuigend is gebleken.

Daarentegen zullen de Aziatische, Arabische en ten dele Zuid-Amerikaanse Staten, om nog te zwijgen van het Russische blok, zonder zich in de merites van de zaak te verdiepen de Indonesische aanspraken steunen omdat de eliminatie van gezagsuitoefening door blanken in de Aziatische sfeer onderdeel uitmaakt van hun algemene politiek.

Australië vormt een moeilijkheid van meer principiele aard, omdat ik mij namens de regering herhaaldelijk positief heb uitgelaten dat dit Kabinet geen souvereiniteit over Nieuw Guinea zal afstaan.

Wanneer een nieuw kabinet een ander beleid ten aanzien van dit vraagstuk wenst te bepalen, dan kan dit tegenover de Australische regering worden uiteengezet, doch een vertegenwoordiger van het tegenwoordige kabinet kan dit onmogelijk doen.

7. Het enige resultaat van de indiening van het voorstel zal naar mijn overtuiging zijn het scheppen van een deadlock met Indonesie, waardoor op zich zelf al aan de Unie belangrijke schade wordt toegebracht omdat de uitvoering van de afspraken op de jongste Unieconferentie door het mislukken van de Nieuw Guinea conferentie zeker nadelig zal worden beïnvloed.

Er bestaat echter een grote kans, dat het kabinet Natsir, tengevolge van deze deadlock, zich niet kan handhaven. Daarvan zou een chaotische ontwikkeling in Indonesie het gevolg kunnen zijn.

Een dergelijke ontwikkeling kan in het huidige bestel in Azië desastreuze gevolgen hebben, zowel voor de verhoudingen in de wereldpolitiek als voor de bevolking van Indonesie zelf en de Nederlanders die daar wonen, terwijl de terugslag op onze eigen economie nauwelijks te dragen zou zijn. De morele gevolgen in Nederland van terreur tegenover de Nederlanders in Indonesie laten zich niet overzien.

8. Ik heb voor het werk van mijn ambtgenoot van Uniezaken de hoogste waardering en ik heb mij dan ook steeds achter zijn beleid gesteld. Maar mijn vaste overtuiging zal echter het voorstel inzake Nieuw Guinea mijn ambtgenoot, die herhaaldelijk heeft verklaard geen soevereiniteit te zullen overdragen, in een onhoudbare situatie brengen. Een dergelijk voorstel kan niet van dit kabinet uitgaan en het is mij dan ook onmogelijk om mijn ambtgenoot van Uniezaken te verdedigen, wanneer hij zich verplicht mocht achten dit voorstel toch in te dienen.

9. Indien als gevolg van mijn aan Hare Majesteit te richten verzoek om mij van mijn functie te ontheffen de andere leden van het Kabinet, zoals Zaterdag jl. reeds door enige hunner is aangegeven, daaraan de consequentie zouden verbinden dat ook

zij een soortgelijk verzoek zouden indienen dan moeten dergelijke besluiten worden gemotiveerd.

10. Naar mijn opvatting zou dan verklaard moeten worden dat geen eenheid in de boezem van het Kabinet kan worden bereikt omtrent het ten aanzien van Nieuw Guinea te volgen beleid, terwijl redenen van staatsbelang het onmogelijk maken om deze verschillen van inzicht bekend te maken.

Deze laatste toevoeging is m.i. noodzakelijk, teneinde niet te prejudiceren op het door een volgend kabinet te voeren beleid.

11. Een aftreden van het Nederlandse kabinet zal veel minder ernstige repercussies in Nederland hebben dan de val van het kabinet Natsir in Indonesie. Tengevolge van de kabinetscrisis in Nederland, waarvan de ernst ook op ander terrein door mij geenszins wordt onderschat, zal het kabinet Natsir in de positie komen dat het dient af te wachten tot de Nederlandse kabinetscrisis is opgelost. In die omstandigheden kan het gemakkelijk aanblijven, omdat de oppositie in Indonesie geen concrete aanvalspunten heeft.

Er bestaat dan een redelijke kans dat de fatale datum van 27 December zonder ernstige gevolgen voorbij gaat.

12. Het aftreden van dit Kabinet, dat internationaal geen slechte naam heeft, zal misschien onze bondgenoten duidelijk maken, welke fatale gevolgen hun voortdurend gebrek aan actieve belangstelling voor de Nederlandse belangen heeft gehad.

13. Aan een gezonde ontwikkeling van de Uniesamenwerking staan thans alleen het Nieuw Guinea vraagstuk en de regeling van de afvoer van de Ambonezen uit Java in de weg. In de toekomst zal er derhalve bij de vaststelling van de nieuwe beleidslijnen naar moeten worden gestreefd om beide vraagstukken als een geheel met de Indonesiers tot een oplossing te brengen.

14. Tijdens de Ronde Tafel Conferentie en gedurende het gehele afgelopen jaar zijn van de zijde van Buitenlandse Zaken verschillende mogelijke oplossingen voorgesteld inzake het Nieuw Guinea vraagstuk, welke tot uitstel van behandeling, tot een internationaal acceptabele vorm van samenwerking of tot andere compromissaire constructies konden leiden. Er is thans zowel ten

aanzien van het binnenland als voor de voorbereiding in het buitenland geen voldoende tijd van voorbereiding meer aanwezig om binnen het raam van de vastgestelde kabinetspolitiek dergelijke denkbeelden tot ontwikkeling te brengen. Slechts een nieuw Kabinet kan zich de armslag verschaffen, die voor het vinden van een oplossing nodig is.

's-Gravenhage, 25 December 1950.